

V praznik sv. Alojzija se je zopet zbrala šolska mladina v šoli praznično oblečena, dekllice bele z vencami na glavi. Iz šole je šla kakor prejšnje tri dni vedno pod nadzorstvom svojih učiteljev v cerkev. Tu je č. g. župnik spretno in mikavno pojasnjeval podobo sv. Alojzija spodbujajoč mladino k vzglednemu življenju, pridnosti in pokorščini; za tem je bila slovesna sv. maša z asistenco, a popoldne zopet slovesne litanije.

Po litanijah zbrali so se zopet otroci v lepo okinčani sobi I. razreda, kamor so dospeli tudi razni roditelji, gg. župnik, katehet, Fr. Lenart, ki je asistiral, ud visokega deželne šolskega sveta, ravnatelj Andr. Praprotnik, udje tukajšnjega in tomišelskega krajnega šolskega sveta in drugi. Pred začetkom slavnosti nagovori župnik otroke in jim razloži še jeden-

krat življenje sv. Alojzija in na to blagoslovi lepo podobo, katero je predsednik krajnega šolskega sveta g. Ivan Gams za šolo kupil, blagoslovi tudi za šolski sobi lepi podobi »Kristus na križi«. G. katehet J. Čuk opominja otroke, naj so pridni in ubogljivi, a navzočne roditelje spodbuja, naj otroke radi v šolo pošiljajo. Za tem je sledilo petje in razne deklamacije posameznih učencev in učenek, kar je roditelje jako ganilo. Po govoru nadučitelja g. Trošta, v katerem se je med drugim spominjal velikega dobrotnika naše šole pokojnega Matije Pribila, kateri je volil za ubožne učence lepi znesek 368 gld. 67 kr., zapeli so otroci cesarsko pesem, in slavnost je bila končana.

Po slavnosti je razdelil č. g. katehet med učence 315 knjižic »Podobica sv. Alojzija« in 300 podobice sv. Alojzija.

Ksaverij.

Društveni vestnik.

Iz Dolenjega Logatca. (Društveno zborovanje). Dne 4. rožnika t. l. je imelo »Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega« svoj 4. občni zbor v Planini. Ob določeni uri otvori predsednik g. Ribnikar društva zborovanje in pozdravi zbrane ude društva in druge goste poudarjaje vez prijateljstva, vez jedinstvi med učiteljskim logaškega okraja. Na to je poročal gospod Benedek — tajnik društva — o delovanju preteklega leta. Prošnje, katere je društvo raznim oblastvom predložilo v preteklem letu in rešitev taistih, izvršitev sklepov obnega zbora in odbora zlasti pa postava spomenika na grobu tovariša Ivana Trevena na Blokah kaže, da se je društvo tudi v tem letu prizadevalo ustreči in zadostiti stavljenemu si namenu, kar je pokazalo tudi odobravanje navzočnih. Predsednik je poročal na to o tretjem zborovanju »Zveze slovenskih učiteljskih društev« dne 16. in 17. rožnika t. l. v Trstu in raztolnačil od njega nasvetovane popravke oziroma dodatke k resolucijam — katere so tako že iz šolskih časopisov sleharnemu znane, le gledé urejenja učiteljskih plač po statusu, kakor je pri c. in kr. vojaštvu, moral bi takrat dostaviti, da naj slavní direktorij »Zveze« izdelata popolni načrt takega zakona, dopslje taistega vsem slovenskim učiteljskim društvom v pretres, in ta načrt, ko se pri prihodnjem občnem zboru »Zveze« po končni razpravi odobri, višjim oblastvom odda v oživljenje. Ker pa tega dostavka pri občnem zboru »Zveze« ni stavlil, sklene se ta nasvet poslati slav. direktoriju, da ga stavi v spored prve seje upravnega odbora. Ker so se za leto 1889 do 1890 nagrade za kmetijski poduk nerazumljivo razdelile, naprosi se predsednik, da pri občnem zboru c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko dne 11. rožnika t. l. v tej stvari prosí pojasnila, oziroma stavi predlog, da vsak učitelj, kateri uspešno deluje v šolskem vri-

narstvu, dobi za ta trud in tudi dejanske izdatke primerno nagrado.*)

Blagajnik g. Poženel je kazal potem stanje društvenih dohodkov in stroškov, na kar so se za pregledovalce računov volili z vsklikom g. g. Gašperin G., Likar H. in Repič P.

V društveno vodstvo so se izvolili g. g. Benedek T., Dermelj K., Kerne J., Poženel J. in Ribnikar V.

Letni donesek se določi kakor druga leta za prave in podporne ude na 1 gld.

Za delegate v prihodnji občni zbor »Zveze slovenskih učiteljskih društev« se volijo gospodičine učiteljice Ceme Franciška — Rakek, Leskovec Viljemina — Unec, Leskovec Olga — Planina in gospodje nadučitelji: Poženel Ivan — Rakek, Repič Peter — Unec in Ribnikar Vajtek — Dolenji Logatec. Ako bode društvo imelo pravico več delegatov poslati k zborovanju, naj druge izvoli odbor.

Po izvršeni volitvi je poročal g. Ribnikar o šolskih delarnah. V prav zanimivem govoru nam je razjasnjeval namen in potrebo šolskih delaren, ter vzbudil pri vsih prav živo zanimanje do taistih. Č. g. Podboj J., župnik planinski, zahvalil je govornika prav toplo za dana pojasnila in ga prosil v kakem listu obelodaniti govor ter obljubil v prvič, ko doide v Logatec, ogledati si šolsko delarno v Dolenjem Logatcu. G. R. je govoril zadi obširne tvarine le o jednom delu — jednej reči, na katero ravno šolske delarne lahko vplivajo i. s. kako vzbuditi pri mladini veselje in ljubezen do dela, ter bode nadaljeval v prihodnjih občnih zborih.

Od nasvetov, kateri so se pri zborovanju sprejeli. omenim naj le ta dva: Letošnja deželna učiteljska

*) Predlog, ki ga je v tej stvari stavlil in utemeljal g. Ribnikar, priobčimo prihodnjic. Ured.

konferenca naj izvoli sprejeti v razpravo a) ureditev — oziroma nadomestitev dosedanje neuspešne — učitelstvo, deco in nje stariše trpitičje ponavljanje šole in b) nastanitev pomožnih učiteljev za vsak okraj.

Ko se predsednik zahvali navzočnim za vstrajnost in zanimanje, zaključi zborovanje.

Po zboru pa je imel takoj odbor sejo in v taisti volil predsednikom društva g. Ribnikarja V., predsednikovim namestnikom in tajnikom g. Benedek-a J. in blagajnikom g. Poženela J.

Pri skupnem obedu sta nam počastila s svojo navzočnostjo oba gospoda duhovnika planinska — in pozneje 2 g. tovariša in 2 gospice tovarišice iz Postojne. Slava jim.

Iz kranjskega šolskega okraja. (Naše društvo)

V 2. dan meseca malega srpana je imelo učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj svojo glavno skupščino v mestni dvorani v Kranji. V navzočnosti 21 društvenikov — med temi dve gospici učiteljici — otvori zborovanje predsednik g. L. Jelenec ob 10. dopoldne. V svojem nagovoru se spominja III. skupščine »zveze slovenskih učiteljskih društev« v Trstu, pri kateri je bile naše društvo prav dobro zastopano. Dalje omenja zboljšanje učiteljskih plač, koje pa veliko večino učiteljstva ni zadovoljilo ter poudarja, da dokler nam bodo zboljševali plače tem potem, kakor letos, zadovoljilo se ne bode kranjsko učitelstvo. Dokler bo imel učitelj, kateri slušbuje 15 ali še več let isto ali pa še manjšo plačo kakor oni, kateri slušbuje 3 leta, toliko časa bomo trkali, da nam uredijo plače po službenih letih. Najboljši — pa žalosten — odgovor na zboljšanje plač je pač to, da so začele izvrstne, mlade učiteljske moči obračati učiteljstvu hrbet in si iskati boljše eksistencije. Potem govori predsednik o velevažnem sklepu visokega c. kr. deželnega šolskega sveta, da se skliče letos po preteku 12 let deželna učiteljska konferenca. Ta sklep je gotovo obveselil vsakega učitelja, saj imamo toliko vprašanj, o katerih je treba temeljitih posvetovanj, da dosežemo jedinstvo. Odboru našega društva je bil znan vsopred deželne učiteljske konference v glavnih potezah in rad bi jih bil dal pri današnji skupščini v razgovor, a ni se mu zdelo umestno, ker dnevni red še ni bil uradno razglašen. Naloga novemu odboru pa bode, da skliče meseca velikega srpana še enkrat skupščino našega društva ter postavi na dnevni red najvažnejša vprašanja, o katerih bode imela posvetovati in sklepati deželna učiteljska konferenca, da že tu dosežemo jedinstvo in damo našim trem odposlancem nekako navodilo, kako naj nas zastopajo. Slednjič vse navzočne predsednik prav pristrčno pozdravlja. Posebno se zahvaljuje g. M. Kosu, da je ostal zvest našemu društvu, čeravno slušbuje v drugem šolskem okraji. Zakliče pa tudi njegovemu nasledniku: dobro došel v našo sredino!

Potem nagovoru nasvetuje predsednik, da pošljemo brzojavnim potem isti dan zborujoči učiteljski konfe-

renciji stolnega mesta Ljubljane in črnomaljskemu učiteljskemu društvu svoj bratski pozdrav, kar se je zgodilo.

Druga točka dnevnega reda je bilo poročilo g. tajnika o delovanju društva. Iz tega povzamemo, da je imelo društvo svojo zadnjo skupščino v 3. dan listopada l. l., društveni odbor je imel štiri seje, pri katerih je ukrepal o društvenih stvareh. Osebito se je trudil, da bi društvo priredilo kak koncert, ter tem potem pridobilo več podpornih udov. G. Debeljak vpraša na to, zakaj je letos izostalo poročilo g. pevovodje? Predsednik odgovori, da se je poročilo moralo opustiti, ker se ni imelo sploh nič poročati, kajti g. pevovodja se ni udeleževal odborovih sej. G. pevovodja se je opravičeval ter poudarjal, da na koncert v našem okraji pri sedanjih razmerah ni misliti, ter zahteva, da naj zbor izreče, ali se je opravičil, čemur mu zbor pritrdi.

Iz poročila g. blagajnika izvemo, da društvo materijelno dobro stoji. Društvo šteje danes 47 udov, med temi 7 podpornih. 9 učiteljev pa noče o našem društvu še nič vedeti. Računskimi pregledovalci so bili voljeni gg. Dolinar, Krenner in Kuhar.

(Koniec prih.)

Iz novomeškega okraja. Naše društvo ima svoj občni zbor dne 29. malega srpana t. l. ob 2. uri popoldne v gostilni g. J. Sorca v Kandiji.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsednikov.
2. Tajnikovo poročilo o društvenem delovanju.
3. Blagajnikovo poročilo o društvenem premoženju.
4. Vplačevanje društvenine za leto 1891.
5. Določitev društvenine za leto 1892.
6. Volitev novega društvenega odbora in treh pregledovalcev računa.

7. Razgovor o nagrobnem spomeniku gospoda tovariša in člana Jakoba Anceljna.

8. Razni nasveti, katere naj gospodje člani vsaj do 28. t. m. društvenemu tajniku naznaniijo.

K obilni vdeležbi vabi tudi vse šolske prijatelje nenčitelje

odbor.

Iz postojnskega okraja. (Naše društvo.)

Dne 8. mal. srpana je bil občni zbor našega okrajnega društva. Predsedoval je g. Jelenec, ker je bil g. Zarnik zadržan vsled bolezni. Pozdravil je navzočne tovariše in tovarišice in konstatiral zbor sklepčnim. Tajnikovo poročilo je bilo kratko: Odbor je pooblastil g. Česnika, da izdela diplomu častnemu udu g. Gorupu na Reki, kar se je tudi zgodilo. O spomeniku na grob pokojnemu Lavrenčiču se je dogovarjal odbor s pokojnikovim očetom. Postavil pa je odbor spomenik pokojnemu nadučitelju Keteju v Košani, kateri se je odkril 9. t. m.

Blagajnikovo poročilo je bilo tudi sprejeto, dasi smo nekako s strahom motrili malo vsotico v dru-

štveni blagajnici z ozirom na svrhu, katero si je društvo postavilo vsled premembe pravil, da namreč osnuje tudi podpiralno zalogo v korist bolnih društvnikov. G. Dimnik je poročal o tem predmetu, ki je povzročil viharno debato, katere so se udeležili gg. Punčah, Primožič in Kalán. Osobito prvima bi priporočal, da še jedenkrat pazno prečitata v 6. številu. »Učit. Tovariša« l. 1891. listek z zaglavjem »listi slov. pesimista II.« Društva imajo občne zbornice za to, da se razjasnijo različna imenja, da se ugladijo nasprotstva med različnimi mislimi, ne pa, da hoče kdo po vsi sili učiti nas svoje nazore kot jedino prave ali pa da kdo brez konca in kraja »otrobe veže«, kakor bi rekel naš pesimist. Toliko v prijateljski spomin onim, ki hočejo takoj izstopiti iz društva, ako njih ne velja.

Slednjič je bila prememba pravil sprejeta, kakor jo je predlagal g. poročevalec.

V odbor za tekoče leto so voljeni gg.: Zarnik, predsednik, Jelenec, namestnik, Verbič, tajnik, Zamán, namestnik, Ivo Trošt, blagajnik, Česnik, pevovodja, Požar, namestnik. Upamo, da je društvo v dobrih rokah.

Pri točki »posebni nasveti« vstane g. Jelenec in začne opisovati delovanje našega društva, njega ustanovitev ter slednjič imenuje tudi njega ustanovitelja g. Dimnika, ki je bil do sedaj duša društva, kakor sploh duša v našem učiteljskem življenji, želi mu tudi v beli Ljubljani najboljših uspehov ter predlaga, da ga društvo izvoli častnim članom. Predlog je bil sprejet z burnim odobravanjem, gromoviti »živio« razlegel se je po dvorani.

Zahvali smo se še pozno v noč in »ljubi dežek« je obdržal marsikoga v družbi zalih gospod. in gospá, četudi jo je mislil odbrusiti še za dné. Vsled tega je bila dvorana ob 10. uri zvečer uprav tako natlačeno polna kot pri obedu. Ura je že hitela na četrtek, ko smo si zadnjikrat bratski segli v roke in voščé si »lahko noč« razpršili se na razne kraje ljube nam notranjske zemlje.

—t.

III. skupščina »Zveze slov. učit. društev« dne 16. in 17. velikega travna v Trstu.

(Konec.)

O drugi točki: »Važnost obrtno-nadaljevalnih šol«, je v daljšem govoru poročal ravnatelj g. Ivan Lapajne. Govornik je omenil, da mora učiteljski stan tudi druge stanove ljubiti in po svoji moči za njih napredek skrbeti. To »Zveza« tudi spojuje. Lansko leto je bil na vrsti kmetijski stan, letos bodi rokodelski, ker je jako potreben, da se mu pomaga; kajti znani pregovor bi se danes prav lahko glasil: »Das Handwerk hat keinen goldenen Boden mehr«. Potem je omenjal nekdanje »Zünfte« ter je dokazoval, kako potrebna je izobrazba rokodelskemu stanu. Priporočal je osnovanje rokodelskih šol. Gledé

vzdrževanja takih šol je mislil g. govornik, da bi bilo to prav lahko; kajti občina bode dala dve tretjini, nekaj kupčijska zbornica, nekaj deželni odbor, nekaj privatne osebe in drugo vlada.

G. predsednik je prečital resolucijo, h kateri je želel gosp. Ribnikar natančnega dodatka: »Kdo bode plačal?«

Na to se je sprejel naslednji predlog: »Na vsaki tri- in večrazrednici, kjer se peča prebivalstvo z obrtnijo, naj se, ko hode nje gmotni obstanek zagotovljen, osnuje obrtno-nadaljevalna šola«.

Zadnji predmet je bil: »Metoda računstva na nižji stopinji«, o katerem je kratko, a prav dobro poročal g. predsednik dr. Romih. Omenil je, da je metoda računstva zavozila na nepravi pot ter je priporočal Lavtarjevo metodo.

Brez vsake debate so bili »en bloc« sprejeti naslednji predlogi:

- 1.) Temelj računstvu je številna vrsta, ne nazornost števil.
- 2.) Grubejeve številne podobe in na nje se naslanjajoče vsestransko obravnavanje vsakega števila posebej se ne dajo zagovarjati niti oziraje se na bistvo osnovnega računstva, niti oziraje se na duh učencev.
- 3.) Pravilna metoda računstva zahteva, da si učenec in učitelj ne mislita nobenega števila samega od se, temveč si celo številno vrsto v duhu predstavljata.
- 4.) Pravilna metoda računstva zahteva, da osnujemo vse računske zakone le oziraje se na številno vrsto.
- 5.) Pri izpeljavi metodičnih zakonov mora nam v prvi vrsti merodajno biti pravilo, kako nastane številna vrsta.
- 6.) Tvarina se razdeli, da se obravnava vsaka operacija za drugo.
- 7.) Obravnavati se mora lažja tvarina pred težjo; zato je s prva le štetje, potem seštevanje in odštevanje. Množenje, deljenje in merjenje se šele vežba, ko ne dela štetje, seštevanje in odštevanje učencem nobene preglavice. Ulomki naj se na tej stopinji popolnoma opusté.

8.) Za poočitovanje števil in računskih operacij nam morajo rabiti le računila, pri katerih se nahajajo računiki vsi v jedni vrsti.

9.) Uporabne naloge je treba metodično urediti.

10.) Lavtarjeve metodične knjige in Lavtarjevo računilo se priporočajo za ljudske šole.

G. podpredsednik je prebral došlih 13 brzojavov in več pisem.

Slednjič je zahvalil g. predsednik vse udeležence zborovanja, ker se niso bali ne dolgega pota, ne stroškov. Ravno tako tudi banko »Slavijo«, katero je

ob jednom učitelstvu priporočal, kakor tudi vse tržaške Slovence, slavni vsprejemni odbor, tržaško slovensko časnikarstvo, gg. pevce, in posebno pa še gospodičine pevke.

S trikratnim »Živio!« na premilostljivega cesarja je bilo zborovanje ob 12. uri popoldne končano.

Jakob Furlan.

Vestnik.

Osobne vesti. Predsednik c. kr. mestnega šolskega sveta ljubljanskega, preblagorodni g. mestni župan Peter Grasselli, bil je že četrtnkrat izvoljen mestnim županom. Presvetli cesar je to izvolitev potrdil. Slavnostna prisega se je dne 11. t. m. vršila v mestni dvorani. — G. Anton Funtek, učitelj-voditelj na barji in začasni učitelj na c. kr. obrtni strokovni šoli v Ljubljani, imenovan je stalnim učiteljem na tej šoli v desetem činovnem razredu.

Odposlanci k deželni učiteljski konferenci so doslej izvoljeni: za šolski okraj mesto Ljubljana g. učitelj I. Belč in g. prof. W. Linhart; za okraj ljubljanska okolica g. učitelj J. Gregorin (Črnuče) in g. nadučitelj F. Papler (Borovnica); za kamniški šolski okraj g. učitelj Petrovec (Čemšenik) in g. učitelj L. Štiasny (Kamnik); za litijski šolski okraj g. nadučitelj J. Ravnikar (Litija) in g. nadučitelj F. Škrbinec (Višnja Gora); za kočevski šolski okraj gg. nadučitelji F. Golmajer (Loški Potok), M. Mandele (Sodražica) in F. Spintre (Kočevje); za postojnski šolski okraj gg. nadučitelji P. Kavčič (Senožeče), St. Tomšič (Vipava) in M. Zarnik (Trnovo). Drugi okrajji volijo v teku tega meseca.

Šolski sklep. Po določilu c. kr. mestnega šolskega sveta se je po ljudskih šolah ljubljanskih šolsko leto sklenilo dne 15. t. m.

Jubilejna izložba v Pragi. Iz poročil v raznih časopisih in posebno iz dotičnih poročil v našem listu je razvidno, kako častno je v tej izložbi zastopano šolstvo. Češko šolstvo sploh stoji glede uredbe in razvitja na impozantni stopinji. Vredno je torej, da si tudi slovenski učitelji, kolikor jim gmotno stanje pripušča, ogledajo to razstavo. Prilika je, da se precej ceno pride v Prago. Iz Ljubljane gre dne 3. velikega travna ob 6. uri popoldne posebni vlak čez Dunaj in Brno v Prago ter pride tja dne 5. velikega travna ob 6. uri popoldne. Vožnja sem in tja stoji za III. razred 14 gld.

Iz Ljubljane. (Vdovsko učiteljsko društvo.) Odbor vdovskega učiteljskega društva je imel dne 5. t. m. sejo. Določilo se je, da se novo sprejetemu udu čas dvoletne preizkušnje začne šteti z dnem, ko je doposlal prvo vplačilo. Udom je bil sprejet g. Vojteh Ribnikar, nadučitelj v Dolenjem Logatcu. Letošnji občni zbor bode dne 4. kimoveca.

80 kr., za II. razred 26 gld. 60 kr. Nazaj se more peljati s povoljnim vlakom v 30 dneh in se sme vožnja petkrat pretrgati. Kdor se misli udeležiti te vožnje, naj to kmalu naznani g. J. Paulinu v Ljubljani, Marijin trg št. 1.

Cerkveno-statistične črtice iz Kranjske. V začetku 1891. l. je bilo na Kranjskem 583 duhovnikov in sicer 1 knezoškof, 14 kanonikov (9 v Ljubljani in 5 v Novem Mestu), 411 župnikov in drugih duhovnikov v dušnem pastirstvu ter 54 redovnikov. Redovniki so franciskani v Ljubljani, Novem Mestu in Kamniku, kapucini v Loki in v Krškem, jezuitje in lazaristi v Ljubljani. Nun je na Kranjskem 242 in in sicer uršulink 89 (54 v Ljubljani in 35 v Loki), karmelitarice 9 (Selo pri Ljubljani), sester krščanske ljubezni 121 (84 v Ljubljani i. 37 v Begnjah), šolskih sester 23 (10 v Ljubljani, 4 v Idriji, 6 v Št. Mihaelu pri Novem Mestu, 3 v Trnovem).

Kranjska ima 1569 cerkva, in sicer 311 župnijskih, 1004 podružniških, 8 samostanskih in 186 kapelic.

Železnice na zemlji. Dne 31. grudnia 1879. l. so merile vse odprte železnične proge 350.031 km, dne 31. grudnia 1889. l. pa že 597.776 km, podaljšale so se torej v enem desetletju za 245.731 km = 41⁹/₁₀%. Ako se bodo podaljševale po tej meri tudi v sedanjem desetletju, imela bo zemlja konci 19. veka več kakor 840.000 km železnice, to je več kakor 21 zemeljskih obsegov in več kakor dvojna oddaljenost meseca od zemlje.

Leta 1889. je narasla vložna glavnica za železnice od 121.5 milijard mark na 128.5 milijard, torej v teku tega leta za 7 milijard.

Ljudsko štetje v Trstu. Dne 31. grudnia 1890. l. je bilo v Trstu 155.471 prebivalcev in sicer 73.498 moškega, 81.973 ženskega spola. Katoličanov je bilo 147.454, židov 4695, grkov 1357, evangelikov 1597, brezvercev 279, različnih ver pa 89. Po občevalnem jeziku je 119.561 Italijanov, 26.639 Slovencev, 7590 Nemcev in 1681 druge narodnosti.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 877

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Kropi je stalno ali začasno podeliti mesto učitelja ali učiteljice v četrti plačilni vrsti s prostim stanovanjem.

Prošnje naj se vložijo do dne 5. velikega srpana 1891 na tukajšnji urad.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici
dne 7. malega srpana 1891.

Št. 647

okr. š. sv. Na dvorazrednici v Predgradu je stalno ali začasno popolniti drugo učno mesto z dohodki četrtega plačilnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem semkaj vložijo do dne 24. t. m.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji
dne 2. malega srpana 1891.